

R U C E

Číslo 8

Květen 2005

Vážení čtenáři,

v čísle, které se vám dostává do rukou po roce, jsme obnovili rubriku Galerie mistrů uměleckého řemesla, v níž bychom rádi nadále postupně představili významné současné osobnosti své profese - mistry uměleckého řemesla různých specializací (oborů). Vedle nejvýznamnějších biografických dat vás budeme seznamovat s každou osobností formou odpovědi na několik zásadních otázek. Shodou okolností je toto číslo ve znamení uměleckého kovářství a zámečnictví, tedy jedné z historicky nejstarších, nejvýznamnějších a nejpočetnějších specializací v oboru umělecká řemesla. I nový běh Mistrovské školy uměleckých řemesel navštěvuje osm uměleckých kovářů. Představíme mistra uměleckého řemesla Karla Bureše, který byl členem poroty na několika ročnících nejdůležitějšího kovářského soustředění - Hefaistonu. Jsme velice rádi, že se stal členem grémia mistrů a lektorů Mistrovské školy uměleckých řemesel a vede specializovaný Mistrovský seminář. Do nové rubriky Názory a podněty jsme zařadili i jeho zajímavou úvahu o stavu vlastní profese, která však přesahuje hranice dané specializace a je přínosná i pro další umělecká řemesla. Nakonec jsme, vedle zprávy o průběhu Mistrovské školy, připomněli i loni nově otevřenou expozici Kované železné práce ze sbírek Uměleckoprůmyslové muzea v Praze na zámku v Kamenici nad Lipou.

Redakce

GALERIE MISTRŮ UMĚLECKÉHO ŘEMESLA

Karel Bureš

narozen 7. 1. 1958, vyučen v oborech strojní zámečník a umělecký kovář. Koncem 90. let absolvoval mistrovskou školu sdružení Rudolfinea na SOU uměleckořemeslném v Praze v oboru umělecký kovář – restaurátor s mistrovskou prací „Novorenesanční kování“. V roce 2001 studoval v Centro europeo di Venezia per i mestieri della conservazione del patrimonio architettonico v Benátkách. Roku 2003 získal certifikát po složení mistrovské zkoušky a titul „mistr uměleckého řemesla“. Od roku 1988 se zúčastnil v kategorii vystavovaných a demonstrováných prací na mezinárodním setkání uměleckých kovářů Hefaiston. V letech 1989 - 2001 zde byl pravidelně oceňován, několikrát nejvyššími cenami (např. hlavní cena za dílo „Zaručená zpráva /1994/, hlavní cena za dílo „Vymezený prostor“ /1993/, mimořádná cena za dílo „Jurská parodie“ /1994/, vykované v průběhu tzv. Kovářského fóra, 1. cena za vystavené dílo „Novorenesanční kování“ /2000/, 2. cena za demonstrováné dílo „Fénix“ /2000/, 2. cena za

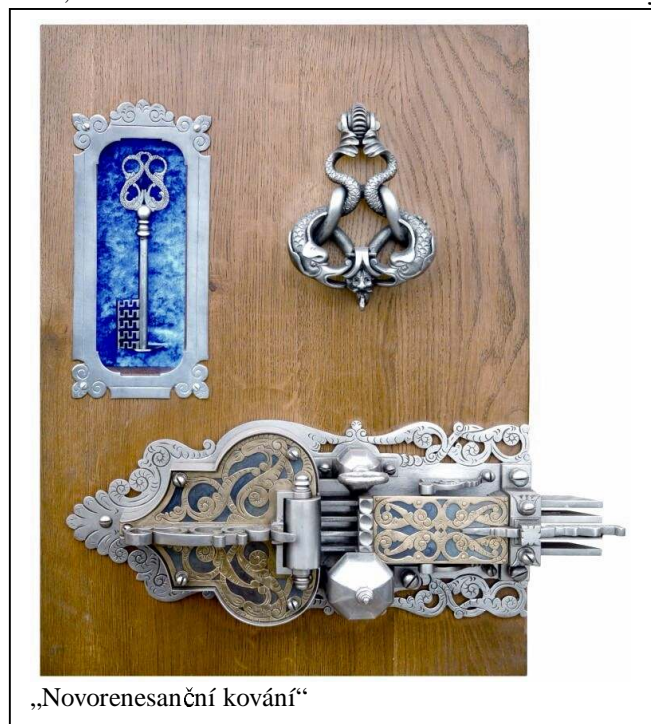

Při práci na „Vyhnání z ráje“

demonstrované dílo „Říšské jablko“ /2001/). V letech 2002 - 2004 nebyl hodnocen, protože zastával funkci předsedy poroty. Významně se prezentoval také v zahraničí, nejen na výstavách a v odborných periodikách, ale také realizací svých prací a členstvím v mezinárodních společenstvích. Jeho práce jsou publikovány v časopise Hephaios /od r. 1994/ a v mezinárodní ročence Metalldesign International 2001. V roce 2003 zhotovil podle původní dokumentace rekonstrukci novogotického osvětlení v Matheuskirche v Bazileji podle původní dokumentace z roku 1896. Kromě našeho sdružení a Společenstva uměleckých kovářů a podkovářů Moravy a Slezska je také členem Internationaler Fachverband gestaltender Schmiede e. V.

Výstavy a sympózia: Letohradské kaskády /1993/; Vánoční výstava v Proseči /1994/; Tierisch Abstrakt 2000 v Bad Aiblingu (SRN); Kovaná plastika 2001 v Lobkovickém paláci na Pražském hradě; Sagenhaft – Fantasien in Metal 2001 v Bad Hallu (Rakousko); Leben und arbeiten am Wasser 2002 v Immenstadt in Allgau (SRN); bienále Ferraculum 2000 a 2002 v Ybbitzu (Rakousko); Tours de force v Rouenu (Francie /2002/); Eurokov2000, 2002 a 2004 v Klášterci na Ohří; Tür und Tor 2003 v Bad Hallu (Rakousko); Setkání 2003 v Náměšti nad Oslavou; 3x Metall 2004 v Ybbitzu (Rakousko); Ferraculum 2004 v Ybbitzu; Brtnické kovadliny 2002, 2003 a 2004. Účastnil se také dalších zahraničních výstav a sympózií uměleckých kovářů na Slovensku

(Červený Kameň, Turčianské Teplice), v SRN (Olbernhau-Saigerhütte). Demonstrace kovářské práce prováděl také ve Francii (Rouen, Lille) a v Nizozemsku (Uden).

„Novorenesanční kování“

dány, jsem se po ukončení povinné školní docházky vyučil strojním zámečníkem, což byla komplikace, ale pro budoucnost hodnotná řemeslná zkušenost. Byl jsem zaměstnán u komunálního podniku v provozovně tzv. „uměleckého kovářství“, jehož „tvorba“ byla kýčovitá. Byl to rutinní stereotyp, který mě vůbec neuspokojoval. Důvodem pro mé setrvání zde byla možnost si po pracovní době v dílně realizovat své ambice. Přitom jsem se sám vzdělával v daném oboru, což jsem stvrdil dálkovým studiem oboru umělecký kovář a získal patřičný, už druhý výuční list. Přelom po roce 1989 znamenal i pro mne získání nových možností, z nichž nejpodstatnější bylo nejen otevření vlastní dílny, ale i dveří do okolního světa, které byly do té doby zavřeny. Zároveň s těmito skutečnostmi jsem koncem devadesátých let vystudoval mistrovskou školu

• Jak se vyvíjelo zaměření Vaší uměleckořemeslné práce?

Tomuto řemeslu jsem se ani tak nevyučil, ale spíše do něho tak nějak „vrostl“ již v útlém mládí, protože jsem měl možnost v kovárně navštěvovat již od deseti let svého otce (též kováře) a v odpoledních hodinách zde i leccos zkoušet. Tato možnost byla pro mne velkým přínosem a poskytla mi několikaletý náskok. Bylo tedy celkem jasné, kam se budou ubírat moje kroky. Vzhledem k podmínkám a okolnostem, které byly momentálně

„Salome“

sdužení Rudolfiny v oboru umělecké kovářství a restaurování kovů, zakončenou mistrovskou prací „Novorenesanční kování“ a posléze certifikační zkouškou platnou pro EU. Za přičinění mistra Alfreda Habermanna jsem získal v roce 2001 od německé nadace Töpfer – Stiftung v Hamburku stipendium na studium v italských Benátkách na ostrově San Servolo v Centru pro vzdělávání odborníků pro památkovou péči pod patronací EU a UNESCO. I to byla cenná zkušenost.

• **Jaký druh Vaší práce považujete za nejdůležitější?**

Kromě svého oboru se zajímám o studium němčiny, o historii, zbraně, architekturu, užité umění a řemesla či technologie, které s mým oborem souvisí nebo jej mohou nějak obohatit. Jsem svým zaměřením spíše konzervativní a snažím se navazovat na tradici, kterou chápu jako zdroj inspirace a poučení, ale nikoli jako předmět bezhlavého kopírování starých forem, což se dnes velmi často děje. Za nejdůležitější tedy nepovažuji vlastní práci, ale to, co je za ní. Tím se rozumí píle, fortel, vzdělání, zkušenosti, životní filozofie a vše ostatní, co člověk do své práce vkládá. Ono to potom z té věci tak nějak vyzařuje a dává jí to nejen smysl, ale i právo na existenci. Věc, u které toto chybí, nebo která je vyrobena pouze pro peníze, je studená, stejně jako kterýkoliv umělecký výrobek. Podléhá potom stejným pravidlům jako např. krásné auto. Okouká se. To potom není umělecké řemeslo. Shrnuto dohromady – za nejdůležitější nepovažuji druh práce, ale její smysl a poslání.

• **V čem vidíte budoucnost uměleckého kovářství?**

Právě v tom, co jsem teď definoval. Dále v pravdivosti výpovědi, pokoře a kontinuitě. Musí tam být vše. Tradice i novost. A hlavně pokora. Bez fortelu a tradice vytvoříme jakýsi hobby – hybrid, novotvar amerického typu, takový řemeslný Mc. Donald. Dnes se často setkáváme s objektem, co nenabízí nic jiného než originalitu, mnohdy za každou cenu. Jenom originalita je málo, protože originální může být za určitých okolností každý a přitom nemusí ani nic umět. Jsou to takové císařovy nové šaty. Když přistoupíme na tato mediální pravidla hry, zařadíme se k ostatním se všemi důsledky. Tím se sice řeší přítomnost, ale nikoli budoucnost, na kterou jste se ptal. Nebudeme-li pravdiví, nemáme budoucnost. Nebudeme-li skutečně tvořit, budeme s povolením úředníků pouze oprašovat to, co tu zůstalo po těch, kteří ještě něco uměli. Je to těžká cesta, zvláště v dnešní konzumní společnosti.

• **Co považujete za přínos českého kovářství do evropské kultury?**

Skutečnost, že české kovářství je nejen v Evropě, ale i ve světě vysoce ceněno, je dle mého názoru způsobena tím, že jsme ve „vymoženostech“, které jsem právě popsal, poněkud pozadu. Máme tradici, fortel a také originalitu. Nejsme tím „pokrokem“ jako profese ještě tolik poznamenání, takže zatímco v minulých staletí jsme se my chodili učit k nim, dnes se paradoxně chtějí oni učit od nás. Můžeme se jim takto jaksi revanšovat. Měli bychom ale být na pozoru, zda-li jsme stále opravdu tak dobří, nebo jsme jenom jednoocí mezi slepými. Proto ta zmíněná pokora.

• **Jak byste k tomuto přínosu chtěl osobně přispět?**

Tím, že se snažím začít u sebe. Sám ve své profesi i životě dělám, prosazuji a žiji to, co jsem teď zde hlásal. Mám radost, když mě zastaví člověk, kterému se líbí zrovna moje skulptura a oslovuje ho v jeho nitru. Tím dostávám jakýsi duševní honorář. Je to o pocitu, že to má smysl. Je jedno, jestli jde o sochu nebo kus moderního plotu. Je to niterná záležitost, žádný mediální humbuk. Ale je to pravdivé, tedy důležité. V okamžiku, kdy tento člověk přijde podruhé, stává se již mým „sběratelem“. A to znamená závazek a odpovědnost pro mne samého.

/ Rozhovor připravil PhDr. Miloslav Vlk

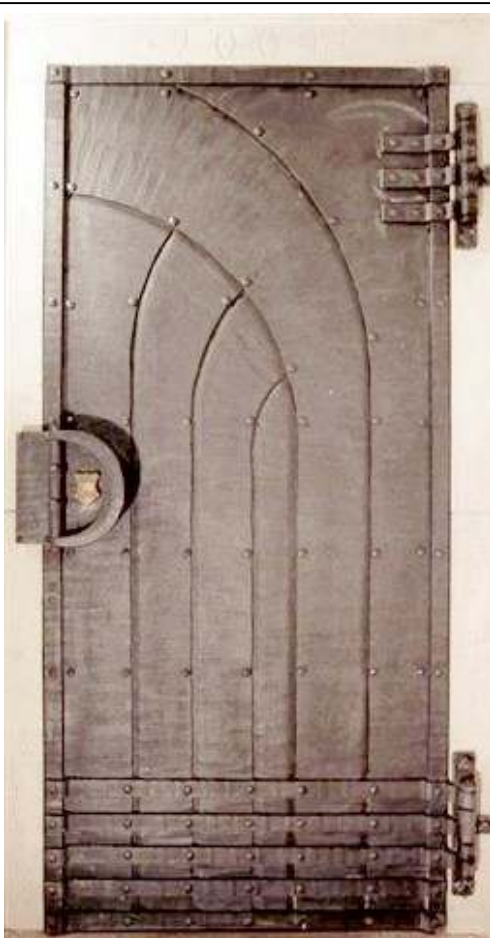
S hotovým dílem

Každoročně se na Helfštýn sjede kolem pěti set registrovaných účastníků, tj. kovářů, studentů a uměleckých teoretiků asi z patnácti států z celého světa. Návštěvnost veřejnosti během akce za sobotu a neděli dosahuje pravidelně kolem 10 000 osob. Mezi nimi je ovšem také spousta kovářů, kteří se jdou „jenom podívat“.

Shrnuto povšechně, české kovářství se nemá za co stydět. Plně snese srovnání v konkurenci se zahraničními kolegy v kovářské umělecké tvorbě. Horší je to se znalostí jazyků. Snad to mladší generace vylepší. V konkrétním období vyčnívá určitá skupina tvůrců, která získává většinu ocenění. Tato skupina je však vždy po čase vystřídána skupinou jinou, která přebere štafetu. Staré hvězdy hasnou a přicházejí nové, neopotřebované, s novými nápady a uchopením témat. S novostí se pak pozorovatel musí poprat, aby ji mohl zhodnotit. Než se to povede, přijdou i myšlenky prezentované větou, kterou již několik let po příjezdu na Hefaiston slyším z různých úst: „Zdá se mi, že letos je ta

OHLÉDNUTÍ ZA HEFAISTONEM

Pro ty, kteří by snad náhodou nevěděli, co je to Hefaiston, předesílám úvodem krátkou poznámku. Jde o každoroční mezinárodní setkání uměleckých kovářů na hradě Helfštýně u Lipníka nad Bečvou, jehož 23. ročník se odehrál loni stejně jako po ostatní roky o posledním srpnovém víkendu v areálu této největší moravské středověké zříceniny. Tuto akci celá ta léta pořádá Vlastivědné muzeum Jana Ámose Komenského v Přerově. Duší a generálem celého podniku je paní Mgr. Marcela Kleckerová, jejíž zásluhou minulých třiatdvacet ročníků nejen proběhlo, ale stalo se i jakousi legendou, měřítkem a trůfám si říci i centrem evropského uměleckého kovářství. Zúčastnit se Hefaistonu (a to pokud možno aktivně, to znamená vystavovat nebo demonstrovat) je pro uměleckého kováře totéž, co pro muslima pouť do Mekky. Ano, Hefaiston je Mekkou uměleckých kovářů.

Pavel Tasovský, „Dveře“

úroveň poněkud slabší“. Nevím, jestli je tomu tak doslova, jestliže ano, pak ne paušálně. Záleží na tom, „co kdo přiveze“. V ročnících, kdy jsou „osvědčení tvůrci“ málo zastoupeni a naopak své práce předvádějí mladí a hledající, může se věc při letném pohledu takto jevit. Úrovni nepřidají ani pokusy různých jedinců a firem o prezentaci komerční „tvorby“, jejíž podobiznost masovému vkusu-nevkusu mnohdy hraničí s výtvarnou prostitucí. Domnívám se však, že tyto pokusy se nám v odborné porotě dosud dařilo zachytit, aby se jim nedostalo ocenění a tím i jakési legalizace.

Z výše uvedeného vyplývá, že i umělecké řemeslo, jakým je umělecké kovářství, svádí vnitřní boj o kvalitu své existence. Proto i Hefaiston, který je každoročně vrcholnou událostí kovářského světa, se vyvíjí a to je znamení, že se stal fenoménem, který žije.

Karel Bureš

NÁZORY A PODNĚTY

Dříve, než bude možné zavést diskusi na našich webových stránkách, otevíráme novou rubriku našeho zpravodaje. Prozatím nám o problematice profilu specializace uměleckého řemesla ke vznikajícímu katalogu typových pozic přišel jen jediný příspěvek od Karla Bureše, zaslaný před poslední valnou hromadou sdružení dopisem dne 13. 6. 2004. Zařadili jsme jej do čísla proto, že je zajímavý i pro celý obor umělecká řemesla.

K charakteristice profese uměleckého kováře

Snažil jsem se na webových stránkách nalézt svoji specializaci, leč marně. Je tu sice jakýsi polotovar pod kódem 7582.1, ale ten postihuje problematiku mého povolání velice okrajově jako konzervování a restaurování, ale hlavně se zabývá různými nemocemi, fobiemi a školami, které restaurátor nesmí nebo musí mít. Proto si dosud marně lámou hlavu, čemu vlastně má sloužit. Pokusím se proto o definování mého povolání vlastními slovy, a doufám, že na valné hromadě, které se bohužel nemohu zúčastnit, se podaří vytvořit adekvátní připomínky.

Umělecké kovářství je činnost tvůrčí, jež začíná na stavbě či v jiném objektu při obhlídce, pokračuje nakreslením výtvarného návrhu a vrcholí jeho realizací za použití tradičních i nových technik k organickému celku, který má svoji jedinečnost, ale přesto na něco navazuje. Tím posouvá vývoj oboru kupředu (nikoli kopírovat staré formy) a získává tak proto právo nazývat se uměleckým. Tak jsem vždy při své práci chápal poslání mistra uměleckého řemesla v oboru uměleckého kovářství. Toto vyžaduje kromě výtvarné invence, citu, dovednosti, znalosti tradičních a moderních technik také znalost tradic, dějin umění, historie obecně, architektury, filozofie a životního stylu v té které době, a to v jejich souvislostech, vzájemných vlivech a propojeních.

Proto považuji za zcela přirozenou i možnost restaurování, kde musím mít obdobné znalosti, ale kde obvykle nic nového nevzniká a ani vznikat nesmí. Hlavní důraz je zde kladen na uchování (bewahren) a zakonzervování kultur, dědictví pro další generace (viz Benátská charta o restaurování kulturního dědictví).

Vzhledem k tomu chápu restaurování v mé profesi za činnost spíše okrajovou, nikoli nosnou. S tímto katalog typových pozic zřejmě dosud nepočítá. Cítím to jako určité ochuzení či „osekání“ mého oboru na činnost restaurátora. V tomto oboru by mělo být restaurování *také* nikoli *jenom*.

EXPOZICE KOVÁŘSTVÍ NA ZÁMKU V KAMENICI

Zámek v Kamenici nad Lipou

Naše vrcholná sbírková instituce v oblasti užitého umění – Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze se, podobně jako mnohá jiná muzea, po dlouhá léta potýkala s nedostatkem depozitárních prostor pro uložení narůstajících sbírek. Protože se nepodařilo získat prostory pro studijní depozitáře v hlavním městě, využilo muzeum roku 1998 nabídnuté možnosti v Kamenici nad Lipou, kde se v zámku uvolnily prostory po zrušení dětské ozdravovně. V prvním patře budou zřízeny studijní depozitáře nábytku, zejména 19. a 20. století, textilií a dalších materiálů. Po obnově renesančního, barokně a klasicistně přestavěného, zámku byla v přízemí východního křídla otevřena v roce 2004 první část expozice Kované železné práce ze sbírek UPM.

Kované železné předměty

přicházely do sbírek muzea v jeho počátcích poměrně hojně jako jedny z prvních akvizic. Zdrojem prací domácího původu byly zámky a mříže z bouraných staveb v době pražské asanace. Výrobky evropského původu se do sbírek UPM dostaly díky darům zakladatele muzea Vojtěcha rytíře Lanny a dalších mecenášů, např. Jana rytíře z Neuberku, Eduarda rytíře Daubka a

Bohumila Bondyho. Další byly získávány na aukcích ve významných evropských centrech, zejména v Paříži a ve Vídni a zakupovány od sběratelů. Vedle mříží a zámků byla shromážděna kolekce náhrobních křížů, klepadel, klíčů, dveřních závěsů, přituh a štítků i řada kovaných truhel. Kolekce zahrnuje předměty zejména z 15. až 19. století. Starší jsou jen klíče, sahající dobou vzniku až do 12. – 13. století, tedy do doby románské.

První část expozice je umístěna ve velkém renesančním sále, klenutém křížovými a lunetovými klenbami na dvou toskánských sloupech, přičemž hřebínky lunetových klenb na

konci sálu jsou zakončeny liliemi. V galerijní instalaci, jejímiž autory jsou Ing. Arch. Karel Lapka a Ing. Arch. Rostislav Selík, dominují především mříže z různých částí architektury, doplněné několika kovanými truhlami. Exponáty zavěšené na stěnách nebo rozmístěné v interiéru podtrhuje osvětlení, které evokuje jejich původní prostorové působení. Nejstarší z devětadvaceti vystavených exponátů jsou mřížky sanktuárií alpského původu ze 2. poloviny 15. století. Vedle drobných fragmentů renesančních mřížek, jejichž jemné předivo vytváří charakteristické osmičky po způsobu tehdejších písařských ozdob, se tu setkáváme s několika ukázkami okenních, dveřních a náhrobních mříží od manýrismu po klasicismus. Náročností práce zaujme prostorová okenní mříž ze 2. poloviny 17. století na severní stěně sálu. Typickou ukázkou monumentální zámečnické práce jsou mřížová vrata s nástavcem ze zbořeného domu na pražském Václavském náměstí z počátku 18. století. Typem zaujme také velký náhrobní kříž se schránkou s malbou Ukřižování mezi okny na západní stěně.

V dalších dvou prostorách je nyní provizorní instalace kovových prací, která časově dovádí návštěvníka až do současnosti, připomenuté zejména plastikou Stolec podle návrhu Štěpána Klase z roku 1990. Ve třech místnostech severního křídla zámku, navazujících na renesanční sál, se počítá zejména s představením drobnějších kovářských a zámečnických prací, zejména zámků, klíčů, klepadel a dalších doplňkových prvků ze železa. Na jejich vystavení však budeme muset počkat, až se na zhotovení vitrín najde štedrý sponzor.

PhDr. Miloslav Vlk (s použitím informačních materiálů UPM)

V PRVNÍM ROČNÍKU NOVÉ ŠKOLY

Nebojte se, nejde o omyl a nebudete dál číst o novostavbě základní školy nebo o první třídě svých ratolestí či vnučat, ale o mnohem vyspělejších studentech. K velké radosti prezidia sdružení pro umělecká řemesla Rudolfinea se do prvního ročníku nového běhu Mistrovské školy uměleckých řemesel přihlásilo deset uměleckých truhlářů, jeden řezbář, osm kovářů a zámečníků, k nimž se později připojila jedna žena-umělecká pozlacovačka. Jejich cesta k certifikované mistrovské zkoušce s cílem získat certifikát a titul „mistr uměleckého řemesla“ začala 4. září 2004 tam, kde by měly za tři roky skončit složením zkoušky, otevírající cestu do EU. Ve výukovém středisku certifikačního orgánu Hospodářské komory ČR, v sídle firmy UNO Praha, s. r. o. v Praze-Motole, se posluchači scházejí na přednáškách každou druhou sobotu v měsíci.

Teoretická výuka se v prvním roce školy věnuje jak předmětům důležitým pro vlastní podnikání a chod firmy, tak předmětům odborným. K prvním patří v tomto ročníku *Ekonomika a právo*. JUDr. František Jaroš nejprve posluchače seznámil s právními formami podnikání a nejdůležitějšími zákony, které mají vztah k oboru umělecká řemesla. Ekonomové Vlastimil Holčák a Eva Zimová je v několika přednáškách zasvětili do podmínek správného a úspěšného vedení malé firmy. Odborných předmětů souvisejících bezprostředně s vlastní prací je několik. V *Materiálech a Technikách* si po obecném seznámení s historií posluchači obohacovali své znalosti a vyměňovali zkušenosti s renomovanými mistry uměleckého řemesla, uměleckým truhlářem Václavem Vondráčkem a uměleckým kovářem a zámečníkem Karlem Burešem, kteří vedli také specializovaný *Mistrovský seminář*. V *Ochraně a konzervaci předmětů* seznámily konzervátorky kovů Ing. Ivana Kopecká a Alena Havlíková posluchače se základy klimatologie a problematikou konzervace kovů. O konzervaci dřeva přednášela umělecká pozlacovačka a restaurátorka Eva Plánská. Předmět bude doplněn na konci ročníku exkurzí na konzervátorská pracoviště Středočeského muzea v Roztokách u Prahy. V předmětu *Odborná dokumentace* se seznámili se zásadami popisu předmětu a konzervátorské a restaurátorské zprávy. PhDr. Miloslav Vlk se studenty dále probere a procvičí základní zásady a metody *Památkové péče*. V *Dějínách umění* si studenti nejprve zopakovali a doplnili znalosti architektury a jejího názvosloví. Jednotlivé obory a techniky tzv. volného umění přiblížil posluchačům akademický malíř Jaroslav Klát, rozpoznávání a velkým osobnostem evropské grafiky se věnoval PhDr. Denko Čumlivski. Vývojem evropského a českého umění provedla studenty od středověku až po naši dobu v přednáškách i na exkurzích v expozicích Národní galerie v Praze s velkou erudicí a zaujetím PhDr. Jana Šálková.

V současné době, vedle přípravy studia druhého ročníku, chystáme nový první ročník Mistrovské školy uměleckých řemesel. Do lavic v Motole by měli příště zasednout příslušníci z velké rodiny sklářských oborů (rytci, brusiči, malíři skla, vitrážisté) a příbuzných oblastí bižuterie.

PhDr. Miloslav Vlk

V příštím čísle se dozvíte mimo jiné o návštěvě Císařského dvorního depozitáře ve Vídni a veletrhu Denkmal v Lipsku.